

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Leto se bliža koncu!
Pošljite nemudoma zaostalo naročnino, ker moramo poravnati v tiskarni svoje račune! — Ali ste že listu pridobili novega naročnika? Ako še ne, storite to takoj, najpozneje pa z novim letom! Pomagajmo si sami, ker nam drugi nečejo!

Lex Kolisko-Axmann v popravljani izdaji — sankcioniran.

△ Znan je predlog deželnega poslanca dr. Koliska, ki ga je stavil v dež. zboru nižjeavstrijskem l. 1902. Popravil ga je nato poslanec Axmann ter ga predložil v letošnjem zasedanju deželnega zbora nižjeavstrijskega, misleč, da zadobi ta zakon najvišje potrjenje. Kratka vsebina tega predloga je, da mora biti učni jezik vseh ljudskih šol na Nižjem Avstrijskem edinole nemščina. Vlada se je izrekla takoj proti temu zakonu, češ, to nasprotuje temeljnemu zakonu, posebno členu 19., in da zaradi tega ne predloži zakona v najvišjo sankcijo. A kljub tej izjavi je dal dež. šol. svet zapreti češko šolo na Dunaju in ravnokar beremo po časopisih, da je odpovedano stanovanje dotični šoli — iz narodnega šovinizma.

Ker so izprevideli pravicoljubni krščanski socialisti — ta vzor stranka naših klerikalcev — da morajo nekaj storiti proti naraščajoči češki nevarnosti in da si ohranijo vsaj par let še svojo moč in popularnost — zakaj obče znano je, da pada vpliv te stranke rapidno in ne bo dolgo časa, ko pade tako

sijajna stranka v kup pepela, ko se bo reklo „je bilo“ — so stavili poslanci dr. Lueger, pl. Freudenthal, Hofbauer in drugovi dne 16. septembra t. l. v deželnem zboru nižjeavstrijskem sledeče predloge:

§ 1. Poslovni jezik deželnega zbora je nemški.

§ 2. Uradni in poslovni jezik deželnega odbora kakor tudi podrejenih organov in nastavlencev, okrajnih in občinskih zastopov ter njih uradnikov je nemščina. Ta določba velja tudi za mesta z lastnim statutom.

§ 3. Za sklepe deželnega zbora o predlagani izpremembi tega zakona veljajo tista določila kakor za sklepe o preosnovi deželnega reda.

§ 4. Ta zakon stopi v veljavo z dnem razglasitve.

§ 5. V izvršitev tega zakona se pooblašča minister za notranje zadeve.

Drugi zakon se glasi:

Zakon, tičoč se učnega jezika na realkah in učiteljskih:

§ 1. Učni jezik na državnih in deželnih realkah je nemščina.

Zasebne realke imajo pravico izdajati državnoveljavna izpričevala le tedaj, ako je njih učni jezik nemščina.

§ 2. Učni jezik državnih in od dežele vzdrževanih moških in ženskih pripravnic je nemščina.

Druge zasebne pripravnice imajo pravico izdajati državnoveljavna izpričevala v smislu § 69. drž. šol. zakona le tedaj, ako je njih učni jezik nemščina.

Dne 2. t. m. so poročali razni dnevniki, da je ta zakon dobil najvišje potrjenje.

Kake posledice bo imel ta zakon na političko življenje avstrijskih narodov, je težko prerokovati, posebno kdor pozna podrobneje srce in obisti avstrijskih politikov.

Kako krivičen, da ne rečemo naravnost brutalen, vsaki pravici v obraz bijoč je ta zakon, naj dokazuje le nekaj malo statistike. Po zadnji štetvi je bilo na Nižjem Avstrijskem 132.968 Čehov brez Dunaja, a na Dunaju je bilo 299.412 Čehov, ki se sicer niso pripoznali vsi kakor Čehi iz raznih, lahko umevnih vzrokov, a vendar se jih lahko prišteva Čehom, zakaj bili so vsi ti ljudje rojeni v čeških okrajih, in sicer v čeških okrajih Češke 180.923 ljudi, v čeških okrajih Šlezije 5182. Faktično je pripoznalo pač le 78.836 ljudi, da je njih občevalni jezik češčina.

Še zanimivejša je statistika čeških otrok na Dunaju, ki so ali že godni za šolo, t. j. šolobiskujoči, in pa za šolo negodnih, t. j. v starosti pod 7 let. Vseh čeških otrok, t. j. takih, ki se pripoznavajo Čehom, je okroglo število 20.000, natančneje šteto — do desetega starostnega leta — 18.928. Po posameznih okrajih se ti otroci razdele na podlagi uradnega izkaza l. 1907/8., ki so obiskovali nemške šole, tako-le: I. okraj 83 šolarjev, II. 725, III. 789, IV. 158, V. 551, VI. 115, VII. 127, VIII. 129, IX. 256, X. 1706, XI. 372, XII. 440, XIII. 251, XIV. 625, XV. 145, XVI. 933, XVII. 577, XVIII. 287, XIX. 194, XX. 1316, XXI. 395, skupaj 9723 šolarjev, dalje je še v nemških meščanskih šolah 1445 čeških otrok, po zasebnih 787, skupaj tedaj 11.955. In ti otroci morajo obiskovati izključno nemške šole. Šolsko društvo „Komensky“ vzdržuje dve šoli, in sicer v X. okraju Quellengasse eno s 7 razredi, ki jih obiskuje 844 šolarjev, in eno v III. okraju Messenhausergasse z 2 razredoma in 81 šolarji. Na podlagi teh števil pridemo do zaključka, da je na Dunaju po statistiki l. 1907/8. — v letu 1909. gotovo še več — 12.880 otrok, ki jim je — po avstrijskih zakonih — **zabranjeno** — **izobraževati se na podlagi materinščine.**

Ti zakoni veljajo za Dunaj in za češki narod.

A oglejmo si tisti zakon, ki pa je veljaven za Kranjsko, in sicer za nemški narod. Po uradnem izkazu za l. 1907/8. je na Kranjskem 4400 nemških otrok — ti namreč pohajajo nemške šole, a koliko je v resnici rojenih Nemcev, o tem molči uradni izkaz c. kr. dež. šol. sveta — ki imajo nič več in nič manj kakor 30 javnih ali 7.67% in pa 10 zasebnih nemških šol, skupaj 40 šol.

Ko bi vladala v Avstriji enakopravnost, potem bi morali imeti Čehi na Dunaju po kranjskih zakonih nekako 120 ljudskih šol, bodisi javnih ali zasebnih. Vsak nadaljni komentar bi bil odveč — zakaj živimo pač v državi neverjetnosti.

Zakaj so predlagali krščanski socialisti citirani zakon, je umevno.

S tem zakonom so prišli v položaj, da izženejo takoj vsakega češkega in sploh slovenskega učitelja takoj z Dunaja in sploh Nižje Avstrijskega, kakor tudi iz Solnograškega, Predarlškega in Gornje Avstrijskega. S tem zakonom so zaprta vrata tudi slovenskemu učiteljstvu na Dunaj, kjer je sedaj pač dobil ta ali oni slovenski učitelj svoj kruh.

Nekaj dni po sprejetju imenovanega zakona v nižjeavstrijskem deželnem zboru se je pečal tudi kranjski deželni zbor z enako postavo, ki je znana pod imenom lex Jarotavčar. Radovedni smo, ako je ta zakon prišel že do ministrskih miz in kaka usoda ga čaka. Menda je bil oni predlog stavljen le za nekako slepilo javnosti in da bo strohnel v miznici kaknega nemškega svetnika v ljubljanski vladni palači. Naloga „Slov. Enote“ je, preskrbeti zakonu veljavo, drugače je bila vsa ona razprava le gola — komedija!

LISTEK.

Glasbeno polje učiteljstva.

Dne 13. t. m. je priredilo deželno „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ svoj prvi poučno-zabavni večer, na katerem je tovariš Waschte razpravljal o zgoraj navedeni temi.

Udeležba je bila naravnost nepričakovana, ker vkljub gledališču se je odzvalo povabilu častno število tovarišev, ki delajo usposobljenostni izpit, tovariši in tovarišice iz okolice, Ljubljane, ter tov. učiteljskih pripravnikov, s katerimi ima omenjeno društvo dovoljenje od dež. šol. sveta prirejati take poučne sestanke.

Po primernem nagovoru predsednika tov. Režka na tovariše kandidate in druge navzoče je razpravljal referent o navedeni temi in je jasno začrtal stremljenja, pomen in organizovanje dela na narodno-glasbenem polju učiteljstva in stavil ob koncu sledečo resolucijo:

„Učiteljstvo, zbrano na sestanku „Slov. uč. dr. v Ljubljani“ v Narodnem domu dne 13. novembra 1909. l., je razpravljalo o „Glasbenem polju učiteljstva“ in spoznalo potrebo:

1. da naj učiteljstvo sistematičneje deluje na narodno-glasbenem polju nego dosedaj;

2. da naj v to svrhu deželno „Slov. uč. dr. v Lj.“ posreduje, da dobi učiteljstvo tozadavne opore pri našem glasbeno-kulturnem zavodu „Glasbeni Matici“;

3. da se polaga za sedaj vso pozornost na praktično vzgojo pevovodij in se v to priredi letni kurz za učiteljske, da se tem potom prične dosežati v referatu navedene smotre;

4. da naprosi „Slov. dež. uč. dr. v Lj.“ „Glasbeno Matico“ za tozadavno podporo; vsoki dež. šol. svet se pa o tem obvesti, se mu razjasni pomen stremljenja in smotre tega kurza ter se ga naprosi, da dovoli učiteljskikom posežati ta kurz;

5. da omenjeno društvo pouči o teh stremljenjih tudi ravnateljstvo c. kr. učiteljskega v Ljubljani in se tudi tam naprosi tozadavne primerne podpore;

6. da „Slov. uč. dr. v Ljubljani“ poskrbi za akcijo tozadavne reorganizacije deželnega in okrajnih učiteljskih društev.

Referat priobčimo ob priliki! Za tem se je razvila zanimiva in živahna debata, v katero so posegli tovariši: Likar, Režek, Černogoj, Škulj, Jelenc, Marolt, Likozar, Dostal

i. dr. Izražalo se je razna mnenja in o nekaterih točkah razpravljalo obsirneje ter končno stavilo predlog, da se osnuje pripravljalni glasbeni odsek, ki ima skrbeti in se posvetovati o zgoraj omenjenih smotrih in jih že deloma pričeti izvrševati. Ta odsek je do definitivne ureditve tega vprašanja podrejen „Slov. deželnemu učit. društvu v Ljubljani“, ki potrjuje njega sklepa in jih tudi zastopa na zunaj.

V ta pripravljalni glasbeni odsek deželnega „Slov. uč. dr. v Ljubljani“ so bili izvoljeni tov.: Žirovnik, Waschte, Pavčič, Marolt, Potočnik, Trost ml., Starman, Cepuder ml., Dimnik ml.

Natančneja pojasnila in navodila, uspehe in sklepe bo dajal ta začasni odsek v „Učit. Tov.“, kjer se bo v to svrhu osnoval poseben predal z imenom „Glasbeni vestnik“, ki bo občevalen organ med društvi, tov. in tem odsekom.

S tem se je pričelo učiteljstvo gibati na hvaležnem nepolitiškem polju, kjer lahko napravi mnogo za povzdigo našega naroda in se mu ne bo moglo prebacivati strankarstva, kar je jako hvaležno in skoro edino delo v sedanjih političkih časih — razoranih strankarskih političkih razmer.

Najnovejši Herbartovci.*)

Epur si mouve!

Služaj je hotel, da nam je prišla v roke 10. št. „Slovenskega učitelja“. Na ovitku se blišči v kotu na desni podoba slovenskega pedagoga Slomška, a kot moto bereš: Veri, vzgoji in pouku! — Podčrtano!

Na straneh 229—233. se nahaja poročilo o referatih III. slovensko-hrvaškega katehetskega tečaja, ki se je vršil v Ljubljani. — Veleznačilno in nadvse poučno je pa vsekakor poročilo, ki ga je podal znani hrvaški pedagoški pisatelj, katehet Heffler. — Svojim očem nismo hoteli verjeti, ali je istina, ali le sanjamo. A poslušajmo „Slov. Učitelja“: „Drugi govornik pri glavnem zborovanju je bil zagrebški pripravniški profesor Ferdo Heffler. Vrli šolnik, duša hrvatskega katehetskega gibanja, izboren govornik, ljubezniv družabnik, ima vse lastnosti, da navduši poslušalce za idejo, ki se zanjo potegne. Kot urednik katehetske knjižnice je oplodil hrvaško slovstvo že z mnogimi katehetskimi publikacijami.**)

*) Primerjaj brošuro: „Katehetična metoda nekaj in sedaj“. Spisal Al. Čížek, veroučitelj. — V Mariboru 1906. Tisk tiskarne sv. Cirila. Str. 20, četrti odstavek je jako značilen!

**) Mnogo piše v „Krščansko Skolo“.

Nujna prošnja.

Naše uredništvo nujno potrebuje fotografijo pokojnega Mateja Močnika, bivšega urednika „Učit. Tov.“ — Prosimo tistega, ki to fotografijo ima, naj nam jo takoj pošlje. Vrnemo mu jo v kratkem času. Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“.

Salezijanski konvikt v Pazinu.

Zadnjič smo že povedali, kako lažeta Pučki Neprijatelj in list, ki se „Zarija“ med Slovence v Trstu. Mi se ne bomo prerekali z njima, ker vemo, da sta taka, kakor vsi klerikali, če jim stokrat dokažemo laž, je ne prekličeta. Gotovo je, da so nasprotniki Salezijancev na obnem zboru povedali take argumente, da niso mogli pobiti vsi zagovorniki niti enega. Mi poudarimo danes izmed mnogih samo tega, da se zada z ustanovitvijo Salezijanskega konvikta smrtni udarec hrvaškemu gimnaziju v Pazinu. To hočemo tudi dokazati.

2. odstavek 24. točke pogodbe dovoljuje, da smejo Salezijanci izpremeniti konvikt v zavod s popolnim ali delnim notranjim poukom. Kdaj se poslužijo te pravice? Gotovo le takrat, ko bo v konviktu mnogo dijakov. Če upoštevamo, da bo konvikt obsežen za 200 dijakov, če upoštevamo, da hrvaški gimnazij v Pazinu niti sedaj, ko je že popoln, nima mnogo nad 200 dijakov, nam je koj razvidno, da v zunanjem gimnaziju ostane jako malo dijakov kakor hitro Salezijanci ustanove internat.

Upoštevajmo še to! Na hrvaškem gimnaziju v Pazinu je okrog 50 slovenskih dijakov. Ti bodo odpadli, kakor hitro bodo vsaj slovenske paralele ali v Trstu ali v Gorici ali mogoče v obeh krajih. Do tega mora priti, ker pomniti moramo, da na hrvaškem gimnaziju v Pazinu se slovenščina ne poučuje niti kot prosti predmet. Priznati moramo, da je vendar neka razlika med slovenščino in hrvatiščino, posebno ker hrvatiščina, ki jo navadno govore srednješolski profesorji, največkrat kar mrgoli tujk. Zaradi tega slovenski dijak, ko pride prvo leto na gimnazij, ne razume pouka, kar je vzrok, da mora velika večina slovenskih dijakov ponavljati I. razred. Temu se ni čuditi, saj smo se prepričali na obnem zboru 23. septembra t. l., da je na tem gimnaziju katehet, ki ne zna umljivo čitati hrvaški. In takega naj potem ume ubogi slovenski dijak!

Naravna posledica bo, da bi imel zunanji gimnazij le malo število dijakov, in naša skrbna vlada ga bo mirnim srecem zaprla s tem izgovorom. Tako bo končan gimnazij, ki so ga pridobili naši državni poslanci z velikim trudom. Čuditi se moramo, da tega ne uvidi dr. Laginja in da koplje tudi on grob onemu detetu, za katero se je trudil ob njegovem porodu.

Vemo, da se nam poreče, to se ne bo zgodilo nikdar, ker v tem slučaju se oglasi odbor, ki bo imel vrhovno nadzorstvo nad

konviktom. Ta izgovor je dober le za kratkovidneže in za one, ki ne mislijo od danes na jutri. Odbor za vrhovno nadzorstvo bo sestavljen po „Osnovnem pismu“ sledeče: Predsednik je vsakokratni krški škof, po enega člana izbereta tržaško-koprski škof in kapitel krške stolne cerkve, a dva izbere dij. podporno društvo. V Istri imamo že dva neslovanska škofa, a mogoče je, da bo ob prvi priliki tudi krški škof Neslovan in potem naj ugovarjata dva proti trem, kolikor hočeta.

Iz tega je razvidno, kako se ugonablja hrvaški gimnazij v Pazinu, ravno po onih, ki bi morali skrbeti za njegov procvit, a škof Nagel in vlada se nam zadovoljno smejeta v pest.

Taka je, gospodje, in mirno pa dobro premislite, pa se gotovo prepričate, da trdimo prav!

Dne 7. januarja 1910. l. izide slavnostna številka našega lista v proslavo petdesetletnice izhajanja „Učiteljskega Tovariša“. — Vse tovarišice in tovariše, ki hočejo prispevati za to slavnostno številko, vljudno prosimo, naj nam pošljejo rokopise do začetka decembra t. l. Želimo si zlasti krajših člankov,otic, spominov itd. — Naši prijatelji in somišljeniki pa proslave ta jubilej najlepše na ta način, ako poskrbe, da se število naših plačujočih naročnikov podvoji! Vsi na delo!

Za jubilejsko številko si želimo čimveč inseratov. — Tovarišice in tovariši, nabirajte jih pri tvrdkah, ki so s šolstvom in učiteljstvom v zvezi! Čim večkrat je priobčen inserat, tem cenejši je! Naša jubilejska številka naj kaže tudi glede inseratov dostojno lice! Kogar podpiramo mi, ta naj podpira nas! — Inserate je pošiljati direktno „Učiteljski tiskarni“ z izrečno navedbo kolikokrat se naj inserat priobči. — Vsi na delo!

Jubilej čeških šol na Dunaju.

Dne 8. novembra pred 40 leti je bil na zboru češkega delavskega društva na Dunaju izvoljen šolski odbor z nalogo, da reši vprašanje češke šole v prestolici. Po treh letih je nastalo iz tega odbora šolsko društvo „Komensky“.

Prvih pet let so bili Nemci tihi; so tudi nekateri darovali prispevkov za češko nadaljevalno šolo. Sam cesar je daroval društvu „Komensky“ 500 goldinarjev. Ali ko je društvo ustanovilo svojo prvo ljudsko

laga božja resnica, veseliti se mora, ko zagleda kateheta. Da bo pač moč doseči katehetu tako veselo in zdravo razpoloženje pri otrocih, mora biti na svojem mestu, posluži naj se osobito metode, ki bo utisnila nauke božje ne le v razum, ampak tudi v srce. Metoda naj bo taka, da mladino priklene na sodelovanje, in taka je — psihološka metoda. Ako katehet poučuje vestno, živahno metodično, bo dosegel, da verouk ne bo le na prvem mestu v izpričevalu, ampak bo imel prvo mesto v srcu otrokovega! (Burno odobravanje.)

G. predavatelj je nadalje pokazal, kako so temeljno pravilo, da naj bo ves pouk urejen po psiholoških pravilih, zagovarjali že Komensky, Herbart in Ziller. Če torej govorimo o napredku moderne pedagogike, ne smemo trditi, da so zavladali kar naenkrat novi principi za poučevanje. Ne! Pedagogika nas je le opozorila na večno veljavna pravila psihologije in logike. Komensky že je zahteval: Dajmo deci konkretnih predmetov, poveš! Od se teh lahko potem pride do pojmov. Enako je priporočal Herbart. Dasi protestant, je imel vendar zelo zdrave pojme, kako naj se predava otrokom. (Podčrtal Δ). Od konkretnega do abstraktnega! Mož, ki je sistemu Herbertovemu pomagal na noge, je pa Ziller.

šolo na Dunaju, so Nemci skočili pokonci! In začel se je martirij čeških otrok. Brže bolje so Nemci uzakonili odredbo, da na nadaljevalnih šolah mora biti učni jezik edino-le nemški, dočim je vlada pred dvema mesecema dala zapreti 4 šole „Komenskega“ na Spodnjem Avstrijskem, in vladar je končno sankcioniral znane protičeške zakone. Sedaj sta na Dunaju zaprti dve češki šoli, in češki otroci se morajo učiti privatno.

Vendar more „Komensky“ pokazati na znatne uspehe svojega mukotrpnega delovanja. Na Spodnjem Avstrijskem ima „Komensky“ 5 ljudskih šol, 3 ponavljalnice, 5 jezikovnih šol in nadaljevalno šolo.

In vendar ni možno, kar z eno potezo peresa uničiti velike, žive veje z zdravega in čvrstega narodnega drevesa!

Druga odborova seja državne zveze avstrijskih okraj. šolskih nadzornikov.

Ta seja se je vršila dne 2. t. m. v Rodejevem Palece hotelu na Dunaju. Ob navzočnosti skoraj vseh odbornikov so bile zastopane docela vse kronovine in vse narodnosti. Dnevni red je obsejal jako važne točke, in posvetovanje je trajalo z dveurnim presledkom opoldne od 9. ure dop. do pol šestih zvečer. Posebno važni so bili enoglasni sklepi o bodoči taktiki, ki so seveda obvezni tudi za deželne organizacije.

Ob pol 1 pop. je sprejel min. predsednik Bienerth ves odbor in takoj zatem tudi naučni minister. Oba ministra, osobito pa grof Stürgkh, sta priznala upravičenost zahtev okr. šol. nadzornikov in izrečno potrdila, da je stalno nameščenje okr. šol. nadzornikov neizogibna potreba, ki se jej ne bo možno več protiviti. Glavni zadržek je pač še finančni minister. Ker je večina državnozbornih strank zdaj že tudi za popolno podržavljenje okr. šol. nadzornikov, se torej to lahko izvrši takoj, kakor hitro dobe pokritje za stroške, ki narastejo zaradi tega.

Poučni tečaj „Zveze nar. društev“ v Celju.*)

(Konec.)

V soboto je predaval dopoldne Miloš Štibler o združništvu. Njegovo predavanje je bilo temeljito in zanimivo. Razpravljal je o razvoju združništva drugod in pri nas Slovenceh, o bistvu raznih združenj in njih pomenu.

Drugi je predaval A. Ribnikar iz Ljubljane o delavstvu na Slovenskem. Predavatelja je predsednik tečaja iskreno pozdravil ter z veseljem poudarjal, da je bela Ljubljana — srce Slovenije — poslala predavatelja na tečaj. — A. Ribnikar se je obširno bavil z razmerami delavstva na Slo-

*) Ker je bil naš poročevalec zadržan, objavljamo konec tega poročila šele danes.

Uredn.

venskem, naslikal je socialne in politične razmere našega delavstva ter dokazal, da je bodočnost našega naroda v probuji in izobrazbi delavskih mas. Predavanje je so navzoči poslušali z napeto pozornostjo ter se je vnela potem živahna debata, v katero so posegli Pesek, Prekoršek, Ribnikar, Lešničar, Knaflič i. dr.

Predavanje in debata so bile tako zanimive, da so poslušalci vztrajali do 1. ure popoldne. Potem so se podali h kosilu v gostilnico „Stadt Graz“ in popoldan so napravili izlet v Žalec.

V Žalcu so tečajnike prijazno sprejeli gg. župan žalski Širca, dr. Lipold, Kucec i. dr. G. Širca je nato razkazal vzorno urejeno hmeljarno, g. Kucec pa delniško pivovarno.

Ta popoldan ostane vsem izletnikom gotovo v trajnem prijetnem spominu.

Z večernim vlakom so se izletniki vrnili v Celje, kjer je bil zvečer v Narodnem domu prijateljski sestanek. Prihiteji so nanj dragi gostje iz raznih krajev.

Predsednik „Zveze nar. društev“, tov. Pesek, pozdravi v iskrenih besedah vse udeležence sestanka, posebno pa mile goste, ki so prihiteji celo iz daljne bele Ljubljane. Izvaja, da kakor dobiva telo iz središča — iz srca — na periferijo osvežujoči krvni tok, tako bi nam Slovence naj došla duševna vzpodbuda iz srca Slovenije v obmenje krajev. Ker so se pri tečaju združile moči iz periferije in središča, da store velik korak za pospešenje izobrazbe naroda, pozdravlja predsednik tečaja „združeno Slovenijo“, ki je bila isti večer zbrana in ki stremi za istimi plemenitimi smotri: za poglobitvijo izobrazbe in zdravim napredkom.

Govorili so še potem dr. Kukovec in dr. Žerjav o potrebi združenja vseh napredno mislečih Slovencev v enotno vseslovensko, ozir. jugoslovansko napredno stranko, dr. Grošelj o napredku in modernem naziranju, g. Smertnik o sokolstvu, g. Knaflič o potrebi znanja osnovnih državnih zakonov i. dr.

Oficialni del sestanka je zaključil predsednik tov. Pesek s kratkim govorom, da nam bo podlaga napredku izobraževalno delo, da se naj ustvari enotna vseslovenska organizacija, ki bo širila in poglobila izobrazbo med najširše sloje naroda, zakaj naša deviza bodi: z izobrazbo za napredek naroda!

Drugi dan, v nedeljo, je bilo zatritveno zborovanje v Sokolskem domu v Gaberju. Velika sokolska dvorana je bila malodane polna. Bilo je navzočih okoli 300 ljudi. Prvi je govoril dr. Grošelj o modernem svetovnem naziranju. Predavatelj je s svojim izbornim, velezanimivim predavanjem kar hipnotiziral poslušalce, zakaj vsi so poslušali z napeto pozornostjo izvajanja govornikova. Predavatelj je razložil v izbranih besedah in primerih nekdanji svetovni nazor, govoril le o razvoju modernega svetovnega nazora in o njegovem boju z reakcionarci, ki ga (namreč moderni svetovni nazor) hočejo z vsemi sredstvi

Dalje v prilogi.

osobito pa zasluži ime jugoslovanskega zagovornika psihološke metode. Pri vseh katehetskikh prireditvah si izbere snov, različno po naslovu, zanimivo po vsebini, a namen ima vselej isti: pridreti hoče povsod psihološko metodo, priboriti ji hoče veljavo, ki jo zasluži, seznaniti hoče z njo tudi tiste, ki jim je metodika deveta ali zadnja briga. (Hud poper! Op. Δ). — In res! Tudi po zadnjem njegovem predavanju, ki mu je gladko teklo z jezika, znamenje, da govori iz njega prepričanje — je prišlo več gospodov s prošnjo: „Kje dobiti primereno knjigo, da se poučimo o tej metodi?“

Profesor Heffler je naslovil svoj referat: „Treči formalni stupanj (asocijacija) kod Komenski-Herbert-Zillera i u službi vjerouka.“

Poudarjal je najpoprej splošno, kaj je namen verstvenega poučevanja. Vsak pedagog ima in mora imeti pred očmi vzgojni moment. To, kar se otroci uče, ni samo za spomin, za um, temveč za življenje. Otroci morajo znati nauke, ki se jih uče v šoli izvajati tudi v življenju, morajo po njih živeti. Treba je torej skrbeti, da se deci v šoli verouk prikupi. Verouk ne sme biti za otroka — pokora, muka, ali nekaj zopernega. Ne! Veseliti se mora mladina na uro, ko se raz-

Psihološka metoda pripoku krščanskega nauka služi vsekdar dobro, ker ima trdno podlago v nauku božjem, ki ga hoče otrokom razložiti in v srce zasaditi, v tem, ko takozvana logična indukcija pri posvetnih predmetih otrok ne privede vselej do trdnega pojma. Pri razlagi katekizma pa s pripovedjo že nekako anticipiramo to, kar hočemo učiti, otrok pride nehote do nauka božjega, ki se nahaja v katekizmu. Tretja formalna stopnja, ki je nanjo Ziller toliko važnosti polagal, pri razlagi božjega nauka sama po sebi dostikrat odpade. Pripoved pomaga, da otrok gleda, misli in uporabi.

Predavanje, ki je bilo okrepljeno z mnogimi jasnimi zgledi, je krepko učinkovalo in navdalo vse poslušavce s prepričanjem. G. govornik se je ob sklepu zahvalil, da je došlo toliko udeležencev. „Veseli me to veličastno zborovanje“ je rekel, „a še bolj bom vesel, ako se bo psihološka metoda uveljavila.“ (Dolgo odobravanje. Podčrtal Δ).

Možu-strokovnjaku (Podčrtal Δ) pač ni mogel nihče ugovarjati. Vsi, ki so po končanem referatu posegli v razgovor, so le pritrjevali izvajanju g. predavatelja in utrdili navzoče v prepričanju, da isti gospodje niso pravi katehetje, ki menijo, da se lahko iz-

haja brez metode pri pouku krščanskega nauka.“ —

Tako „Slovenski Učitelj“ v X. številki t. l. na strani 230 do 231. Odkrito povemo, da smo se teh vrstic prav razveselili. Tu smo enkrat brali poštene besede, ki jih je govoril mož-strokovnjak, naobražen katehet, ki nima vedno in vedno na jeziku „vera“ in „vera“, in ki jih je zapisal odkrit poročevalec katehet A. Čadež kot urednik. Literarni odstavki so pa slednjič najsijajnejša proslava idej velikih mislecev-pedagoga Komenskega, Herbart in Zillera!

Bilo je leta 1893. Tedaj je zborovala v Mariboru „Zaveza avstr. jugoslov. učit. društev“, in sicer dne 16. in 17. avgusta. Poleg običajnih točk je bilo na dnevnem vzporedu tudi predavanje ravnatelja H. Schreinerja „O najnovjših reformatornih težnjah na pedagoškem polju“. Glavna ideja tega predavanja je pač temeljila na Herbartovem ukoslovju in vzgojeslovju. To predavanje je bilo kaj poučno in temeljito in za tedanja doba kaj aktualno, saj je ravno takrat pričel dobivati herbartizem po zaslugi Zillera občo veljavo. — In to predavanje je zbudilo strašno jezo v dr. Mahničju, ki je takrat še urejeval pokojnega „Bimskega Katolika“, da je v njem napisal strastno razpravo pod firmo: „Filozof Herbart o novodobni državni šoli“. Razprava se nahaja v IV.

udušiti, kar se jim pa seve ne posreči, zakaj znanost se ne da ovrēci z zofizmi. Govornik je kazal, kako hoēš-noēš morajo korak za korakom priznavati toēko za toēko moderni svetovni nazor tudi najhujši nazadnjaki.

Drugi je govoril g. Prekoršek o pokrajinski zvezi štajerskih podružnic družbe sv. Cirila in Metoda. Razpravljal je o potrebi take zveze, njeni notranji uredbi in njenem velikem pomenu. Predlagal je, da se deli Štajerska v pet velikih okrožij: Brežice, Celje, Ptuj, Maribor in Ljutomer. Izvolil se je pripravljalni odbor, ki bo ukrenil vse potrebno, da se taka pokrajinska zveza podružnic čimprej oživi.

S tem je bila vrsta predavanj poučnega tečaja končana in predsednik je prešel k zavoritvi. K sklepu sta še govorila zastopnika eksekutivne narodne radikalnega dijaštva in socialnega odseka „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“, ki sta vsak s svojega stališča poudarjala veliki pomen tečaja.

Predsednik „Zveze narodnih društev“ in vodja tečaja, tov. Anton Pesek, je na to v svojem zaključnem govoru izražal željo, naj bi tečaj obrodil obilen sad. Udeleženci tečaja naj gredo kot apostoli med narod ter naj širijo izobrazbo, zakaj le v tem znamenju zmaga. Tečaj je združil dijake, učitelje in akademsko izobraženo inteligenco k skupnemu delu za boljšo bodočnost naroda in ti činitelji si naj podajo roko pri narodno izobraževalnem delu vselej in povsod.

Z zahvalo vsem udeležencem, zlasti udeleženkam, predavateljem, lastnikom celjskega Narodnega in Sokolskega doma za prepustitev dvoran i. dr. in sploh vsem, ki so pripomogli, da se je tečaj nad pričakovanje tako sijajno obnesel, je zaključil predsednik tečaj. Prav iskreno se je tudi zahvalil celjskim odbornikom in odbornicam „Zveze“, ki so imele s pripravami i. dr. obilo posla.

Tov. Knaflič se je na to v imenu udeležencev tečaja v toplih besedah zahvalil predsedniku za njegov obili trud in spretno vodstvo tečaja ter izrazil nado, naj „Zveza“ prihodnje leto zopet priredi tak tečaj.

Po dvorani so zaorili navdušeni živio-klici in tako se je končal ta znameniti poučni tečaj, ki je bil prvi svoje vrste na Štajerskem. Ponosni so lahko na ta tečaj prireditelji in udeleženci, zakaj izvršil se je lep kos narodno izobraževalnega in narodnoobrambnega dela, položil se je temelj boljši bodočnosti in vsejalo obilo semena, od katerega upravičeno pričakujemo, da bo vzkliko in prineslo našemu narodu stoteren sad.

Popoldan istega dne se je vršila v vseh prostorih celjskega Narodnega doma velika narodna slavnost z raznovrstnimi točkami. V okusno okrašenih šotorih so prodajale narodne dame pijačo in jestvine. Posebno živahno je bilo v kranjski gostilnici, kjer so zale Kranjice točile pristen cviček in je pela kmet-ska harmonika. V narodnem muzeju si videl znamenite reči, v skritem kotu pa je kraljevala

vedeževalka, ki je prorokovala vsem, ki so želeli kaj zvedeti o prihodnosti itd. itd. Kdo zamore popisati vse znamenitosti te velikanske nar. veselice?!

Najživahnejše življenje je pač bilo v veliki dvorani. Na odru so plesale punčke otroški balet, ki je vse očaral. Slišali smo imeniten živalski kvartet, kazale so se žive slike itd. itd. Obče zanimanje je zbudila igra „Na mostu“, ki so jo diletantje izvrstno igrali.

Da ni manjkal ples, se razume samo ob sebi.

Prav posebe pa moram še omeniti tek-movanje raznih narodnih društev, pevskih, tamburaških i. dr. Zdaj so zapeli vrli pevci in pevke tega društva v veliki dvorani, drugi v kranjski gostilnici, tretji drugod itd. Posebno se je odlikoval pevski zbor iz Šmartna pri Celju, ki je pod vodstvom nadučitelja tov. Kvača izborno zapel mnogo narodnih pa tudi umetnih pesmi.

Udeležba pri veselici je bila ogromna; sodi se, da je bilo 2—3000 ljudi, ki so prihitali iz vseh delov Štajerske. Razpoloženje je bilo imenitno, vsak, pa bodisi preprost ali inteligent, se je izborno zabaval.

Pozabiti pa ne smem enega velikega momenta, ki je velevažen, in to je narodna vzgoja in okrepitev narodne zavesti. Odposlanstva raznih narodnih društev so prvikrat sodelovala pri tako veliki prireditvi. Kako so se čudili krasnim prostorom slavnosti, kako ponosni so bili, da so se lahko izkazali pred tolikim in tako odličnim občinstvom. „Nisem mislila, da smo Slovenci tako imeniten narod“, sem slišal vzklizniti preprosto pevko.

Vse priznanje činiteljev „Zveze narodnih društev“, ki so pokazali, da razumejo veliko zadačo „Zveze“ in ki se ne strašijo truda in ovir! Zahvala in priznanje gre pred vsem rodoljubnim celjskim Slovanom in posebe še predsednici damskega komiteja, gospé Eli dr. Kalanovi.

Iskreno pozdravljamo namero odbora „Zveze“, leto za letom prirejati tečaje in take velike narodne slavnosti, pri katerih bi naj razna društva nastopala in sodelovala. Okrepila se bo narodna zavest med ljudstvom in med društvi bo nastala tekma, katero bo bolje izvršilo svoje točke, kar bo za poglavitno izobrazbo ljudstva velevažno. Kar so bile Grkom olimpijske igre, to bodo Slovincem prireditve „Zveze nar. društev“.

Razvijaj se torej, „Zveza narodnih društev na Štajerskem in Koroškem“, ter širi izobrazbo med najširše sloje naroda, zakaj res je: V izobrazbi je naša rešitev!

—m—

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Pedagoško društvo v Krškem. Podpisani odbor vljudno vabi vse p. n. člane, da se udeležijo društvenega občnega zbora, ki se

vrši v nedeljo, dne 28. novembra t. l. ob 11. uri dop. v risarski dvorani meščanske šole v Krškem po temle vzporedu:

1. Pozdrav. Poročilo tajnikovo in blagajničarice.
2. Predavanje g. c. kr. učiteljskega profesorja L. Lavtarja o njegovi računski metodi.
3. Volitev novega odbora.
4. Slučajnosti.

Glede skupnega kosila prosimo vse p. n. voditelje, da nam pravočasno javijo število udeležencev.

O d b o r.

Učit. društvo za kranjski okraj. Dne 2. t. m. je zborovalo naše učit. društvo v ljudski šoli v Kranju. Ta dan ni ravno prav primeren za zborovanje. Člani se navadno razkrope ta čas na vse strani, eni obiskati grobove svojih dragih, drugi zopet drugam. Jesensko zborovanje ima društvo navadno na 4. oktober, ker je pa ta dan strašila po Kranju „Slomškarija“, smo ji ga prepustili, da bi se končno še ne domišljevala, da ji delamo konkurenco.

Prva točka dnevnega reda je bila tov. A. Novaka predavanje o modernem risanju. V svojem poročilu je poudarjal neobhodno potrebo učnega načrta za šole vseh kategorij in je na podlagi risarij svojih učencev razvil kratek tak načrt za naše šole. Razjasnil je učno postopanje v posameznih razredih in navedel vrsto predmetov, ki jih naj rešimo v ljudski šoli. Priporočal je tudi linealno risanje predmetov in modeliranje z ilovico, se mu je svoj čas posebno na Bledu dobro obneslo. — Z velikim zanimanjem smo poslušali njegovo stvarno in strokovno predavanje, prepleteno z raznimi nasveti lastne izkušnje, ob sklepu pa smo dali glasno duška ter s pohvalnim odobravanjem zahvalili za njegov trud in delo. Izrazil se je tudi želja, da bi objavil tovariš svoje delo v kakem strokovnem listu, morda v „Popotniku“. Upajmo, da ne brezuspešno!

Pri slučajnostih se oglasi predsednik tov. Luznar, poudarjaje, s kakim zanimanjem je motril letošnje zasedanje dež. zbora, to pa tem bolj, ker je bil na vrsti zakonski načrt šolskega nadzorstva za Kranjsko. Politiška eksponzura vseh hinavcev, sebičnežev in breznačelnih našega stanu, imenovana tudi „Slomškarija“, je na svojem romarskem sestanku na Brezjah sklenila, da se mora ta zakon modernizirati, institucija kraj. šol. nadzornikov pa odpraviti. V zakonskem načrtu je določila klerikalna strahovlada, da ne le ostane ta institucija, ampak tisti, ki je po svojem poklicu in strokovnem znanju najbolj sposoben prevzeti ta posel, to je ljudskošolski učitelj — je izključen, dasiravno lahko postane po veljavnih zakonih deželni šolski nadzornik, še celo naučni minister, četudi ne v Avstriji. S to določbo je pokazala klerikalna stranka vse svoje neomejeno sovraštvo in zaničevanje do ljudskošolskega učiteljstva, obenem pa dala „Slomškariji“ najhujšo breco, saj je bila to njena kardinalna zahteva na romarskem sestanku na Brezjah in oba učitelja poslancata sta takrat glasovala za odpravo kraj. šol. nadzornikov, v Ljubljani pa — kot pristna klerikalna značaja — sta glasovala — kontra. Stvar „Slomškarije“ je, če misli še nadalje mirno prenašati udarce svojih katoliških somišljenikov, mi pa kaj takega ne mislimo mirno trpeti, ampak povzdignimo svoj glas, da nas slišijo na cesarskem Dunaju. Na to predlaga sledečo resolucijo:*)

*) Tako naj store tudi druga učit. društva!
Uredn.

Visoko c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje na Dunaju.

V novem zakonskem načrtu šolskega nadzorstva na Kranjskem stoji določba:

Krajni šolski nadzornik mora [biti vsak, kdor ima pasivno volilno pravico za občinski zastop, izvzemši ljudskošolske učitelje.

Tudi ne more postati predsednik, ne namestnik kraj. šol. sveta.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj je pri svojem zborovanju v Kranju dne 2. t. m. sprejelo sledečo resolucijo, v kateri izjavlja svoje prepričanje, da se ta določba ne strinja z državnimi osnovnimi zakoni, ki dovoljujejo vsakemu državljanu pristop k vsem javnim službam, in da se tudi ne strinja z obstoječimi šolskimi zakoni, po katerih sme postati ljudskošolski učitelj okrajni, deželni, ali tudi krajni šolski nadzornik.

Glede na to prosil:

Visoko c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje naj blagovoli vse potrebno ukreniti, da se navedena določba iz zakonskega načrta izloči.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico je zborovalo dne 11. t. m. v mali dvorani Narodnega doma. Zborovanja se je udeležilo 5 gostov in 25 članov. Gostje so bili tovariši, ki se udeležijo učiteljskega izpita v Mariboru. Obilo uspeha! Predsednik pozdravi člane in goste in obžaluje, da se zborovanja ni udeležilo več udov, ker je bil lep jesenski dan. Vsak ud je po pravilih moralno dolžan, se udeležiti zborovanj in tudi sodelovati. Naj se ne vzamejo te besede kot graja, marveč v izpodbujno.

Spomni se v vzneseni besedi umrle soproge tov. Hauptmana. Pokojnica je bila dobrohotna in priljubljena gospa in blaga, vse časti vredna soproga in mati. Izgubiti jo, je za tovariša tem bridkeje! V imenu učiteljstva izreka svoje sožalje in v znamenju tega se vzdignejo vsi navzoči s sedežev. Bodi v trajnem spominu.

Sodrug in tovariš ravnatelj Nerat je dokončal svoje aktivno delovanje v našem stanu in vstopil v zaslužni pokoj. Tov. Nerat je bil leta in leta sem buditelj in dramitelj učiteljstva in je žrtvoval vse svoje moči v povzdigo našega stanu in bil po „Popotniku“ naš duševni voditelj in izobraževalec. Znano je s kakimi težavami se je boril za obstanek „Popotnika“, a vendar ni obupal in ga po trupalnem delu privedel do viška, ki ga zavzema sedaj. Deloval je čez 30 let in vsakdo ve, kaj se reče toliko let učiteljevanja. Prav iskreno mu želimo, da bi kmalu okreval — bolezen ga je položila na postelj — in še mnogo let užival zaslužni pokoj. Ravnatelj Nerat je dokaj let častni član našega društva in ne vemo, kako bi ga še bolj počastili. A prosimo ga, naj ostane naš član in naj učiteljstva ne pozabi. To-le našo prošnjo mu tudi predsednik naznani.

Tudi tov. Jurij Arnuš v Sv. Jakopu v Slov. Gor. je vstopil v pokoj in je zaslužnega počitka tembolj potreben, ker ga muči precej opasna bolezen. Najtopleje mu želimo, naj kmalu okreva in še dolgo let ostane ohranjen našemu društvu.

Gospica Franica Novakova je zapustila naš okraj, kjer je učiteljevala tekem časa in je premečkana v Poljčane! Tovariški pozdrav! Tovariš Janko Medved je uspešno dovršil prostovoljno vojaško leto in ga presrečno pozdravljamo v našem društvu.

Preide se k dnevnemu redu. Prebere se dopis, v katerem prosi brivec Brglez v Šolski ulici, da bi ga gosp. učitelji posečali in ga pripravljali na drugod. Sploh bi se prosilo vse tovarišice in tovariše, naj odločno podpirajo narodne trgovce, obrtnike itd. Priporočila se g. G. Veigl v Gosposki ulici, ki ima krasen izbor raznih umetniških in krajevnih razglednic. Tudi se naj podpira slovenski slaščičar v Zg. Gosp. ulici.

Okrožnica „Zveze“ v Celju od 3. septembra 1909 naznanja:

a) konstituiralo se je novo vodstvo in predsedništvo: predsednik Mešiček, podpredsednik Petriček, tajnik Šijanec, blagajnik Gnuš, odbornika Pesek in Pušenjak.

b) članarina za „Zavezo“ od uda po 1 K; članarina za učit. društvo se naj zviša na 4 K (v poslovnem letu 1910 tudi za naše društvo obvezno; naša blagajnica izkazuje 30 K primankljaja.)

Okrožnica od „Lehrerbunda“ na zastop-nike učiteljstva v okr. šol. svetih:

Letos se vrši redna revizija plačilnih razredov. Odsli so na okr. šol. svete ukazi, da naj sestavijo posebno komisijo, ki bo preiskovala tozadavne razmere. Lehrerbund pozivlja vse zastopnike učiteljstva v okr. š. svetih, da naj izrečejo odločno:

1. takšna revizija nikakor ne odgovarja regulaciji plač, kakršno zahteva učiteljstvo;

2. pri posvetovanju naj izprožijo in utemeljujejo, da bo učiteljstvo le tedaj spoznalo regulacijo za pravilno, če bo odgovarjala njih zahtevam. Zatorej naj prosil ob tej priliki (redni reviziji) okrajni šolski svet, da se odpravi krajevni plačilni sistem in se uvede vmeščanje po 4 najnižjih činovnih razredih drž. uradnikov. (Okr. šol. svet v Mariboru je temu pritrtil in

zvezku leta 1893. in je pisana v Mahničevem žanru. In na to razpravo nas je opomnilo poročilo o III. katehetskem shodu v X. številki „Slov. Učitelja“. — Najrajši bi ga doslovno približili v celoti kakor zglede — kako se na svetu vse maščuje in izpreminja. Da, da, slovensko učiteljstvo je bilo že pred 16. leti na onem stališču, ki so ga slovenski katehetje zavzeli šele leta 1909, in sicer jih je moral privedi na to stališče šele hrvaški strokovnjak.

Iz Mahničeve razprave hočemo navesti le najmarkantnejše odlomke, ki naj bodo nekak memento slovenski javnosti, posebno slovenskemu učiteljstvu.

Stran 406. * ... Toda družec Herbarta se Slomšekom, identifikujoč herbartstvo s krščanstvom, spajajo gospodarje zavezniki skrajnostno izključujoča se načela, in tako že v svojem ožjem krogu, v zavezi, vničujejo načelo, brez katerega ni edinosti, ni zveze. Kako bodo, sami brez načela, sami nezavezni, šele nas si pridružili?! Slomšek je tem manj Vaš, čim več ste Vi Herbartovi — Vi ste pa skoz in skoz Herbartovci, zatorej nimate od Slomškega — nič.

Vsaka popolna filozofična zistema zasaga in določuje vse (str. 407.) človeško mišljenje in življenje. Herbart je ustanovitelj take zisteme, in on je to zistemo še posebe vpo-

* „Rimski Katolik“, IV. zv. leta 1893.

trebil na vzgojeslovje. Ker je pa njegovo vzgojeslovje uradno pri nas sprejeto in uvedeno, hočemo iz temeljnih nauk Herbartove filozofije pokazati, kako to vzgojeslovje nasprotuje fundamentalnim načelom krščanskim, a drugič tudi načelom pristne naravne filozofije.

Mej nami treba luči. Ako se družimo v imenu same ljubezni, ne da bi vprašali po načelih, je ljubezen naša gola, čuvstvena, nejasna, nas razumnih bitij nevredna. Ljudje, ki se družijo navzlic svojim protislovnim načelom, se drug drugega slepijo, kajti težijo po nečemer, kar je nemogoče. Ako tedaj naše raziskovanje doseže, da ni razlike, ni ga protislovja med Herbartovim in Kristusovim pravoslovjem, potem si z gospodi zavezniki in z vsemi zagovorniki moderne šole sezemo v roke, potem nas nikoli več ne boste slišali, da bi zahtevali preosnovo sedanje šolske postave, potem postavimo po naših učilnicah Herbarta zraven Slomškega. Ako pa doženemo, da si Kristus in Herbart nasprotujeta, potem ostanite Vi le pri svojem Herbartu, a mi ostanemo pri Kristusu in njegovi besedi, katera ne prejde; potem je vsaka sprava, vsaka zveza nemogoča, ker pogrešamo neobhodne vezi, ki more edino duhove sklepati, vezi v istem načelu spoznane in priznane resnice; pa potem upamo, boste tudi nehali spravljati Kristusa in Herbarta pod en krov, boste nehali trditi, da je naša šola krščan-

ska; potem bo pa tudi „Učiteljski Tovariš“ moral ali očitno odpovedati se koketovanju z liberalizmom in herbartizmom, ali pa izbrisati si iz svoje glave podobo Slomškevo ter nadomestiti jo s Herbartovo. Doslednost!“ —

To je nekak uvod, in sicer dosloven uvod onemu članku, ki ga je bil fanatik dr. Mahnič napisal v svojem „Rimskem Katoliku“ na rovaš slovenskega učiteljstva, ker je odobravalo ono isto psihološko metodo, ki so jo že zagovarjali Komensky, Herbart in Ziller in za katero metodo so se slovenski kateheti na III. sestanku tako zavzeli, da je sledilo predavanju profesorja Hefflerja o tej metodi — dolgo odobravanje. In obsodba, ki jo je izrekel fanatik Mahnič o slovenskem učiteljstvu tedaj zaradi Herbarta, velja sedaj v polni meri tudi slovenskim katehetom na III. shodu. In naša pota so se torej strnila. V dobri družbi smo!

In radovedni smo, bo li imel sedaj „tovariš“ Jaklič še pogum po shodih metati ceno frazo, da smo slovenski učitelji brezverci in da imajo oni še križ na svojem praporu, ko so postali kateheti slovenski, ki tvorijo v pretežni večini „Slomškovo zvezo“ — navdušeni Herbartovci!

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“

vposlal tako sestavljeno prošnjo na pristojno mesto.)

Dravski „Prosveti“ se odgovori v pismu. Dva važna predloga sta se sklenila in se poročata dotičnim.

Poročilo o skupščini „Zaveze“ v Mariboru in o zborovanju „Lehrerbunda“ v Gradu odpadeta, ker sta izšli v stanovskih listih.

Učiteljsko društvo zboruje dne 6. prosinca 1. 1910. Še prihodnji četrtak, t. j. 13. I. 10., se še naznani posebno. Pred zborovanjem se vrši pevka vaja v Narodnem domu ob 3/4 10.; cenjene pevke in peveci se v ljudo prosijo k izvežbanju.

Isti dan se tudi predava o metodiki petja v ljudski šoli. G. glasbeni učitelj Hinko Družovič se naprosi za tale predmet. Presi se za mnogoštevilno udeležbo!

Vsem želi vodstvo: obilo sreče za Novo leto in veselo snidenje ob zborovanju!

P. E.

Slovenjebistriško učit. društvo je zborovalo dne 11. t. m. v Slovenski Bistrici; udeležba je bila precej slaba. Iz golih osebnosti se odtujejo razni člani društvenim sestankom, ki so itak dovolj redki. Pa tudi opravičiti se odsotnim ne zdi vredno.

Predsednik tov. K o k l pozdravi zborovalce ter specialno novodošli tovarišici gđ. Franjo Novakovo in Albino Lasbaherjevo iz Poljčan.

V toplih besedah se spominja pred kratkim umrlega tovariša Miroslava Lašnika ki ga je nemela usoda na tako tragičen način iztrgala iz naših vrst. V znak sožalja vstanejo navzoči.

Za tem omenja tov. predsednik, da je stopil v dogovor z društvom za „Haftpflichtversicherung“ ter postane naše društvo z novim letom član te zavarovalne družbe.

Prav zanimiv je bil referat tov. Špana, ki nam je podal v „Slikah iz početniškega potovanja“ vpogled v ustroj šolstva na Laškem, Nišje Avstrijskem in Hrvaškem, oziroma o šolah v Gemoni, Lilienfeldu in Lepoglavi, posebno pozornost je zbuvalo poročilo o slednji, ki jo nazivajo tam kot „lepoglavsko republiko“.

O „Zavezinem“ zborovanju v Mariboru je poročal kot delegat tov. Vrščič prav kratko, ker je bila itak večina društvenikov prisotna, oziroma čitala podrobno poročilo v „Učiteljskem Tovarišu“.

Prihodnje zborovanje se vrši prosinca 1910.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registрована zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca oktobra **K 205.260.39.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtak od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Srednješolski vestnik.

** Cesar je imenoval za ravnatelja na podržavljeni idrijski realki dr. Stanislava Beuka.

** **Odobrena učna knjiga.** Za srednje šole, na katerih se poučuje zemljepis in zgodovina v višjih razredih v slovenskem jeziku, se je odobrila učna knjiga: **P i r e M a t i j a:** Zgodovina starega veka za višje razrede srednjih šol. Založilo jo je „Društvo slovenskih profesorjev“. Cena knjigi je 2 K 20 v, vezani 2 K 60 v.

** **Srednješolstvo na Ruskem.** Leta 1908 je bilo na Ruskem po uradni statistiki 523 srednjih moških šol, med njimi 279 gimnazij, 17 šestrazrednih progimnazij in 208 realk. V vseh srednjih šolah je bilo 171.687 dijakov. — Letos je bilo nanovo otvorjenih 12 gimnazij in 11 realk. Poslednje število kaže, da ljudsko šolstvo napreduje z ogromnimi koraki.

** **Ženske učne osebe na srednjih šolah.** Avstrijsko splošno žensko društvo je prosilo učno ministrstvo, da bi smele tudi ženske poučevati na realkah in gimnazijah. Ker so uvedli nov tip moških srednjih šol, se občuti pomanjkanje učnih oseb za moderne jezike. Seveda bi se pri tem oziralo v prvi vrsti na one učiteljice, ki imajo izpit za poučevanje na srednjih šolah, v drugi pa na one, ki so pooblaščenice poučevati na licejih.

Književnost in umetnost.

Čitanka za meščanske šole. II. del. Sestavil Josip Brinar, ravnatelj meščanske šole v Postojni. — Velja vezana v angleškem platnu 1 K 70 h. — Na Dunaju. V cesarski kraljevi zalogi šol, knjig. 1909. — Tak je popoln naslov knjigi, ki jo je sestavil ravnatelj J. Brinar za slovensko meščansko šolo v Postojni. Vobče nam knjiga ugaja, zakaj raz-

deljena je jako pregledno, in sicer obsega sledeče dele: Prvi del. I. Povesti. II. Pripovedne povesti in legende. III. Basni, uganke, pregovori in reki. IV. Pesmi. A. Lirske pesmi. B. Epske pesmi. C. Poučne pesmi. V. Dramatsko pesništvo. — Drugi del. I. Iz prirode in obrtnosti. II. Dom in svet. III. Iz minulih časov. — Snov je vobče srečno izbrana in zastopani so skoro najboljši slovenski pisatelji, seveda v preveliki meri starejši pisatelji, mlajših se je sestavitelj nekako ogibal — tuintam dobimo še kakega. V pesništvu prednjačijo Gregorčič, Aškerc in Stritar. — Prešeren ima le eno, „Vrba“, a kar je mlajših, kakor Kette, Zupančič in drugovi, so izostali. Cankar je zastopan edino-le v popisu „Vrhnika“.

O posameznih berilnih sestavkih to-le: Hvalevredno je dejstvo, da se nahajajo v ogromni večini naših slov. čitank prirotopisni sestavki slovenskega Brehma, pok. Erjavca, ki je neprekosljiv v tej stroki. Edina napaka pri tem je ta, da sestavljalci slov. beril jemljó Erjavčeve prirotopisne sestavke take kakor jih je pisal Erjavec v 70 letih. Kakor se pa izpolnuje vsaka veda, tako tudi ni vse zlato, kar je pisal Erjavec, posamezne njegove trditve je treba času primerno popraviti, zaradi česar ne izgubi Erjavec na svoji popularnosti prav nič. Tako n. pr. dobimo v tej čitanki v beril. sestavku „Volk“ na strani 138 ta-le pasus: „Tudi na Slovenskem jih je še zmeraj več nego preveč, vsako leto jih nekoliko pobijejo. Največ volkov se potika po Notranjskem, kamor prihajajo s Hrvaškega; v notranjskih gozdih imajo dobra skrivališča in tudi mnogo ovac se pase ondukaj. Posebno odkar je odpravljena strelščina na volkove, tožijo ljudje, da so se volkovi zelo (jako!) pomnožili.“ — Kolikor je piscu teh vrst znano, je bil pred kakimi 25 leti ustreljen zadnji volk v lepih logaških loviščih, a pred dobrimi 14 leti so dobili v šneperskih gozdih eno volkuljo in dva še slepa mladička. Tedaj so vseskozi bele vrane. Znano nam tudi ni, da je strelščina na volkove odpravljena, zakaj ravno oni srečni lovec iz Šneperka je dobil predpisano strelščino v znesku 90 kron.* — Zastarela je tudi trditev o ruskih pastirjih, kako love volkove. — 79 ber. Jež. Spisal Tonejec-Samostal. — Tu opomnimo sledeče: 8 vrsta — izraz „obraz“ je pač neprimeren kakor tudi izraz v 14. vrsti „usta“; primernejša bi bila izraza „glava“ in „gobček“ — a izraz „gobček“ (15 vrsta) je pač zamenjan z izrazom „rilček“. Neresnična v tem beril. sestavku je trditev, da imajo jezeve samice rilček bolj šiljast kakor sameci. Po naših izkušnjah imajo mladiči topejše rilčke, a čim starejši je jež, tem daljši ima rilček. V 82. ber. „Kranjčev petelin“ je stavek, 30. vrsta 153 str.: „Nad šestdeset kokoši je bile pod njegovo samovlado“ — protinaraven, zakaj pametna gospodinja ne bo nikdar kaj takega storila, ker ve, da bi prav slabo kupčijo delala. Slednjč je v tej čitanki rak preveč v čisljih. Posvečeno mu je ravno 16 in pol strani ali 588 vrst. In sicer dobimo tu sestavka 84. „Rak“ in 85. „Pravda o rakovih nogah“.

Tiskovnih napak smo v primeri našli prav malo, akoravno se je knjiga tiskala v tiskarnici Karla Goriškega na Dunaju. Str. 45. 18. vrsta „divji mož“, naj se bere „hrane“, namesto „hrano“. Str. 71. 27. vrsta: „pajek in miška“ naj se bere: „po kateri je prišel k miški“ namesto „muhi“. — Pravilnejši se nam zdi izraz „Turske vojne“ po slovenskih deželah“ kakor pa „vojske“.

Knjiga do sedaj še ni aprobirana, pa bo menda v kljub temu dobro služila svojemu namenu.

Naznanilo. V „Učit. tiskarni“ se je ravnokar dotiskala 2. pomnožena izdaja knjizice: „Domovinska dežela Štajerska. Učencem spodnještajerskih ljudskih šol v ponavljanje učne snovi iz domoznanstva sestavil Jos. Mešiček, nadučitelj v Sevnici.“ Da bo delce popolnoma ustrezalo učnemu načrtu za 4. šol. leto više organizovanih ljudskih šol, se je v to izdajo sprejela tudi pregledna obravnava Avstrijsko-ogrske monarhije.

Ker se je knjizica po mnogih spodnještajerskih šolah že udomačila in so se tudi nekateri g. šolski nadzorniki pohvalno izrekli o nji ter jo priporočili, se bo druga pomnožena izdaja gotovo še bolj razširila.

Knjizice se dobiva pri izdajatelju po 40 h komad; na vsakih deset izvodov pa en izvod povrh.

Venček triglasnih narodnih pesmi za šolo in dom. III. Sestavil in na svetlo dal Anton Kosi. 1909. Založil izdajatelj. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani. Cena 50 h. — To lepo glasbeno delo marljivega tovariša Kosija, ki bo v šoli in na domu dvigalo in vnelo mladino, toplo priporočamo. Delo je lično po svoji vsebini in po svoji zunanosti. S pesmijo blažimo mlada sreča!

„Modri Janko“. Avstrijsko pomožno društvo za bolne na pljučih je izdalo pod naslovom „Der kluge Hans“ izborno ilustrirano knjigo za otroke, ki posreduje mladini po sloveči metodi dr. Goffmannovega „Struwelpetra“ najvažnejše nauke o higieni, osobito pa varnostne naprave proti jetiki. Autor te knjige je mladi umetnik Mac John Leuthe, ki ni le resne tvarine ilustriral s šaljivimi, otroškemu duhu primernimi slikami, temveč jo je tudi opisal v šegavih kiticah, ki grede otrokom

*) 50 K za volkuljo, po 20 K za mladiča. Zakon z dne 12. dec. 1869, št. 2 ex 1870.

prav dobro v spomin in posluh. Knjiga se je v kratkem tako razširila, da je nemška izdaja skoraj že razprodana. Dobila je prijatelje v vseh krogih. — Po prizadevanju predsednika avstrijskega pomožnega društva za bolne na pljučih, grofa Larischa, izide knjiga tudi v slovenskem jeziku. Prevod deloma jako drastičnega besedila, ki pa pri mladini tem bolje dosega svoj namen, je preskrbel na prošnjo deželnega pomožnega društva za bolne na pljučih na Kranjskem prav mojstrski profesor F u n t e k. Njegovo besedilo je morda še lepše in značilnejše kakor nemško in gre otrokom izvrstno v posluh. Upati je, da dobimo knjigo, ki bo, kakor vemo iz lastne izkušnje, otrokom izvrstno ugajala še pred sv. Miklavžem, vsaj pa pred Božičem v roke. Posredovanje deželnega pomožnega društva za bolne na pljučih na Kranjskem se je posrečilo doseči, da bo slovenska knjiga v isti opremi kakor nemška stala le 2 K, dočim se slednja prodaja po 3 krone.

Politiški pregled.

* **Občni zbor štajerske „Narodne stranke“** se vrši dne 8. decembra t. l. v Celju.

* **Nemško klerikalno obrambno društvo „Ostmark“** šteje že 100 podružnic s približno deset tisoč člani.

* **Nemška kolonizacija v Bosni.** Varšavsko „Slovo“ poroča, da so si Nemci po nizki ceni nakupili v Bosni velikanska zemljišča od onih mohamedancev, ki se bodo izselili iz Bosne v Makedonijo in Anatolijo.

* **Kulturni boj na Francoskem.** V Le Croisicu pri Nantesu je duhovščina branila pustiti k izpovedi učence in učence mestne ljudske šole, ker so porabljali učne knjige, ki so prepovedane v pastirskem listu francoskih škofov. Republičanska zveza je zato pozvala župana, naj proti temu odredi odredbe, predvsem, da se ina prepovedati vse cerkvene procesije.

* **Predlogo za ločitev cerkve od države** je sklenil predložiti ministrski svet na Danskem državnemu zboru.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Tovariš Julij S l a p š a k in tov. Angela T r o s t iz Vodice 4 K; učiteljski zbor 7 razredne ljudske šole v Trbovljah 14 K, namesto venca na grob mile gđ. Magde, hčerke tov. E. Volca; g. dr. A. Žnidaršič, c. kr. notar v Ilirski Bistrici, po naročilu tov. Dragotina Č e s n i k a, nadučitelja v Knežaku, 25 K kot poravnava iz njegove tožbe zaradi žaljenja časti proti g. Josipu Koželju, kaplanu v Knežaku, ki je ta znesek plačal. Skupaj 43 kron; zadnjč izkazanih 2960-10 kron; doslej darovanih 3003-10 K. Bog plati!

Obrambni vestnik.

* **Krvav škandal, ki je mogoč le na Kranjskem!** Dva meseca že služi neki suplent na neki šoli na Kranjskem in še do danes ni prejel niti nakazila za plačo. Seveda delati mora kakor pes, preganjalo se ga je po zaslugi nekega klerikalnega vodje, ki mu je bil podrejen popolnoma krivično (slučaj je na razpolago jin gotovo ne bomo molčali o postavolmskih krivicah, ki so se tu dogajale!) in sedaj je izpostavljen kreditu svoje osebe in se mu ne izplača niti krvavo zasluženih novičev, one be-raske učiteljske plače za ta dva meseca, ki jih je odslužil! V najkrajšem času bo prišel nadzorovat nadzornik, in gotovo ga ne bo vprašal, od česa živi, a hotel bo imeti v redu do pedantične natančnosti — vse. Pač oni birokratski uradniški sistem, ki ne ve in pre-mišljuje, kaj bi bilo še naložiti na rame učiteljstva in s čim bi so ga še šikaniralo, a pozablja pri svojem jahanju na svojo dolžnost, da bi poskrbel za nakazilo postavno določenega plačila za krvavo delo! Slučaj se je dogodil že v drugo. Ko je prvič napravil prizadeti učitelj primerne korake v dosego nakazila, se ga je pošiljajo od instance do instance in končno je pri najvišjem tozadevnem mestu v deželi dobil primeren izgovor, da se čaka še nekih odlokov ministrstva in — naj čaka! Od česa bo živel tačas — to je njegova stvar. Kaj bi dosegel sedaj, če bi storil isto, je razvidno že iz prvega slučaja, da bi pa učiteljstvo kleče-plazilo in milostno prosilo za beraške nov-čice, ki si jih je že prislužilo s krvavim delom, to bi bilo pod njega častjo in se mora pristevati kulturnim škandalom XX. stoletja — vladni aristokraciji. Pač se da opravičiti komoditeta s primernim izgovorom, a škandal ostane. — Postavolomstvo bi lahko imenovali to postopanje, da se na tak način začasno odteguje zaslužen denar ubogemu učitelju, ki razen življenja nima ničesar in je bil poleg tega še toliko nesrečen, da ga je rodila ubožna mati. Pač trda morajo biti plemenitaška sreča! Postavolomstvo je pa tudi zato, ker zakonik predpisuje živeti učitelju stanu in ugledu primer-no, se pa na ta način krši zakon od zastopnikov zakona samih, ker se na ta način učitelja primora, da živi od miloščine ljudi, da si izposuje tačas denar od tujca, če noče

poginiti kakor izstradan pes, da se mora poniževati pred vsem svetom in ne more plačevati stroškov za svoje življenske potrebe niti z onim denarjem, ki si ga je pošteno prislužil. — Popolna resignacija se pollašča človeka primnogih sličnih slučajih, ki se dogajajo pri nas in boljše historila pravilna vlada, da bi nož, s katerim reže kruh učiteljstvu, zasa-dila v njega srce in ga tako rešila stradanja in umiranja od gladu!

Učiteljski vestnik.

Žensko vprašanje in učiteljica.

Referirala na shodu učiteljskih abiturientov E. Ker-žičeva.

(Konec.)

Toda mnogo jih je, ki zavračajo volilno pravico iz različnih, umevnih razlogov. Zaradi pomanjkanja časa se ne morem dalje muditi in preidem takoj na naše razmere. Za nas Slovenke je pač žalostno, da se pri nas žensko vprašanje tako malo razume in se ga tudi ne goji. Boljše je bilo, ko je izhajala „Slovenka“. Ždaj imamo le še „Slovensko Gospodinjo“, ki se niti daleko ne more primerjati s prejšnjo. Manjka nam dobrega glasila slovenskega ženstva, zakaj ravno časniki in organizacije so glavni predstavniki napredka. Vse zavedne Slovenke bi pač morale delati na to, da si ustanovimo dober ženski list. Pri nas imamo „Splošno slovensko žensko društvo“, ki ima lepa pravila in bogato knjižnico. Društvo pa ima le malo delavnih članic in tako je vse delo le bolj zunanje: Izlet v Prago — hrvaški in češki tečaj — razstava „Otrok“. Kar bi pa bilo glavno, res žensko, feministično delovanje, tega pogrešamo. Nikakor pa ne smemo trditi, da bi ne bila ta organizacija dobra, a dobro in prav ni, da si Slovenke ne znamo vzgajati ženske samozavesti, da ne pridemo do globokejšega pojmovanja ženskega vprašanja, da snatramo žensko organizacijo za zgolj humanitarno, ne pa ženskokulturno.

Da se med Slovenkami tudi enkrat malo zgane, je poklicana prav posebno učiteljica. Saj one so pri nas najbolj izsolane ženske. Samostojne so in lahko bi zavzemale drugače družabno stališče kakor ga pa zdaj. Učiteljici je prav lahko mogoče, da se osvobodi raznih predsodkov, ki priklepajo žensko na skrajno tiho in zraven brezpomembno življenje. Pokazati bi morale svetu, kako neopravičeni so predsodki, češ, da se deklet ne sme vmešavati v izvenšolske in domače stvari in da je smešno brigati se za drugo nego za domača opravila. Za učiteljico naj ne velja stavek, da je tisto deklet najboljše, ki se o njem najmanj čuje. Učiteljica naj se udeležuje javnega življenja. Ravno ona bi dobro vplivala s svojim zgledom na matere v prid narodne zavednosti. Emancipiranka se ne boji pokazati svoje narodnosti in jo kaže ob vsaki priliki. Medtem, ko so nekatere naše takozvane „narodne dame“ narodne le tedaj, če jim je pokazati na narodni veselici svoje toalete, kupljene seveda pri nemškem trgovcu in šivane pri nemški šivilji — pa se še takrat s težo vzdrže nemškega blebetanja.

Seveda se očita, da so že kot kandidatnje jako malo zavedne. Toda, če upoštevamo razmere na našem ženskem učiteljskem, lahko uvidimo, da so dekleta — vzgojena v ponižnih ovčice — zaradi strahu ne udeležujejo javnega življenja in se tudi ne zanimajo dosti. Kakor povsod, so tudi tu izjeme, in rečem, da je teh izjem precej. Toda tok, v katerega zaide učiteljica v življenju, bi jo moral pritegniti, da bi tudi ona složno z učitelji javno delovala. Tudi ženski je potrebno, da pove javno svoje mnenje.

Učiteljica pride mnogo v stiko z materami in tudi na nje bolj vpliva nego učitelj. Priredile bi učiteljice za matere rodiljske večere, Tu bi naj prabile svoje znanje; na teh večerih bi jih opominjale na važnost vzgoje, jim svetovale, opozarjale na pravo dekliško vzgojo.

Z resnim delom bi si učiteljica pridobila zaupanje mater, in učiteljica bi bila materam na tak način dobra svetovalka in dobra prijateljica ljudstva. Pridobila bi si tako na najbolj plemenit način avtoriteto, kakor pa če se kaže proti ljudem nepristopna, moški kolegi pa bi jo upoštevali.

Pa ne samo izven šole naj deluje učiteljica v prid ženske samozavesti. Izkuša naj že v sreca mladih deklet vcepiti pravi ženski ponos, zanimanje za čtivo in samoizbrazbo. Vcepiti jim mora, da je tudi žena odločujoč faktor sreče naroda.

Vestnik.

Predsedstva okrajnih učiteljskih društev na Kranjskem prosimo, da plačajo letnino (po 10 h od uda) Slovenskemu dežel-nemu učiteljskemu društvu za leto 1909. Doslej so plačala letnino ta-le društva: Kamniško okr. učit. društvo, Postojnsko okr. učit. dra-štvo, Ljubljansko učit. društvo in Učiteljsko društvo ljubljanske okolice. Otala društva so pa še na dolgu.

Povišanja v šolski službi. Minister za uk in bogočastje je povišal v IX. činovni razred: učitelja na ljudski državni šoli v Trstu Teodorja Čampoin in Josipa Hanreich-Thodeja ter učitelja in voditelja pripravnice za učiteljska v Sežani Alojzija Bajca.

Osebnosti na Kranjskem. Učitelj telovadbe na realki v Idriji, Ivan Bajželj, in učitelj pripravljalnega razreda iste realki, E. Gangl, sta sprejeta v državno službo. — Učiteljska kandidatinja Antonija Praprotnikova je pripuščena v brezplačno šolsko prakso na Viču.

Kranjski deželni odbor je sklenil pošiljati začasno dečke, pristojne na Kranjsko, ki še niso izpolnili 14. leta in so določeni v polbojsalnice prisilne delavnice, v salezijanski zavod na Rakovniku.

Slovenskemu čebelarstvu društvu je dal kranjski deželni odbor 400 K podpore.

Dve strokovni učiteljski mesti sta razpisani na dež. kmetijski šoli na Grmu, eno za sadjarstvo, drugo za zelenjadarstvo. Mesti sta v VII. plač. razredu. Prošnje s prilogi do 1. dec. na kranjski dež. odbor. Službo bo nastopiti s 1. jan. 1910.

Krško učitelstvo hoče tudi v letošnjem šolskem letu nadaljevati svoje delo za narodno proboju. V nedeljo, dne 21. t. m., priredi prvi letošnji roditeljski sestanek, pri katerem bo okr. šol. nadzornik Ljudevit Stiasny poljudno poučno predaval o svojem potovanju iz Tangera v Trst. Nadzornik Stiasny je letos potoval po Francoskem, Španskem, Portugalskem in je obiskal še del severne Afrike. Iz Tangera se je čez Trst vrnil domov. Ker ima na razpolago mnogo diapositivov, krška šola pa izvrsten skioptikon, utegne biti predavanje kaj zanimivo.

Krškemu, leskovškemu, videmskemu in rajhenburškemu učitelstvu. Po roditeljskem sestanku v Krškem (v nedeljo, dne 21. t. m.) se vrši „Posavski krožek“. Ker je to letošnji prvi krožek, je želeli, da se ga polnoštevilno udeležimo, saj se nismo sešli že od majnika. Na snidenje tedaj po roditeljskem sestanku v gostilnici pri Gregoriču, kjer Vas bo odprtih rok čaka Vaš sedanjí starosta.

Iz Velikovca nam pišejo: Četrti razred Ciril-Metodove šole v Velikovcu (Št. Rupert) se je delil letos v deški in dekliški razred. Deški razred obiskuje 28 dečkov in poučuje ta razred učitelj tov. Anton Pesek. Ker je v tem razredu prostora še za par dečkov, sprejme tov. Pesek 2 ali 3 dečke na hrano in stanovanje, ki bi obiskovali 4. razred Ciril-Metodove šole. Dečki bi uživali skrbno odgojo in temeljit pouk. Na željo dobe tudi v goslanju pouk ter bi se pripravili za sprejem v srednje šole. Dopise v tem oziru je nasloviti na učitelja A. Peska v Velikovcu, Faschingova ulica št. 4., Koroško.

Nekoliko več narodne požrtvovalnosti, tako piše vodstvo D. C. in M., bi pač smeli pričakovati od rodoljubov, ki se jim dopisilja koledar Družbe Cirila in Metoda. Dasi je družba izbrala naslove le priznanih rodoljubov, vendar prihajajo cele kopice koledarjev nazaj. In vendar je koledar ogledalo našega obrambnega dela, za katerega bi se moral zamisliti vsak Slovenec. Cena 1 K 20 h je jako nizka, da jo zmore vsakdo, in ako ne potrebuje koledarja sam, naj bi ga podaril kakemu društvu. Žalostno je, da vračajo koledar ter povzročajo tako družbi dvojne stroške celo uradniki in boljše oblagodarjeni ljudje, dočim ga obdrži in celo preplača marsikateri težak. Še slabše ravna tisti, ki koledarja sicer ne vrnejo, a ga tudi — ne plačajo.*

Zastopnikom učitelstva v okrajnih šolskih svetih. V zadnjem času se je vkoženila pri nekaterih okr. šolskih svetih — zlasti na Spod. Štajerskem — navada, da se učiteljske službe razpišejo v raznih nemških listih, ne pa v slovenskih, niti v učiteljskih listih. Ali naj si učitelj naroči razne nemške liste in opusti „Učiteljskega Tovariša“ in „Popotnika“, da zve za razpisane službe — na slovenskih šolah? Zato se obračamo na naše zastopnike v okraj. šolskih svetih, naj vplivajo na to, da se službe razpišejo vedno tudi v naših stanovskih listih. Podpirajmo v prvi vrsti lastna podjetja! Tudi tukaj velja geslo: Svoji k svojim!

Okrajni šolski svet celjski je v svoji redni seji dne 11. t. m. vzel na zunanje razne odloke c. kr. dež. šolskega sveta; rešila se je neka sporna zadeva med nemško in okoliško šolo v Vojniku zaradi šolskega obiskovanja neke učenke tako, da ima dotična učenka obiskovati okoliško šolo; priporočala se je prošnja krajnega šolskega sveta Št. Jur za razširjenje deške šole v petrazrednico; odobrila se je kupna pogodba glede stavišča za šolsko stavbo v Ljubljani in Št. Jurju; urgirala se je izvršitev svoječasne sklepa glede na nabavo slovenskega pečata za okrajni šolski svet; razjasnilo se je, da zaradi prostega 19. nov. in letošnjega 24. decembra ni treba imeti četrtek poprej šole itd.

VIII. kongres zoologov v Gradcu. Od 15. do 20. avg. 1910 se vrši v Gradcu 8. mednarodni zoološki shod. Kongresa v Stefanijinih dvoranah se lahko udeleži vsak prijatelj.

* Mi tega koledarja nismo mogli priporočiti, ker ga nismo prejeli. Uredn.

telj in prijateljica zoologije. Po zaključnem kongresu se začne poučno potovanje, ki bo trajalo do 27. avgusta. Udeležniki gredo tudi preko Gorenjskega v Trst ter v Bosno in Dalmacijo.

Deželni šolski svet štajerski je zdaj izdal tudi normalno abecedo, v kateri ne manjka več nekaterih slovenskih črk. Učitelstvo slovenskih šol opozarjamo, da naročuje samo to izdajo te abecede.

Iz učiteljskih krogov štajerskih. Za definitivnega učitelja-voditelja v Sele-Vrhe pride def. učitelj Franjo Sinigoj od Sv. Jerneja pri Muti, def. učitelj Juri Arnuš pri Sv. Jakobu v Slovenskih goricah pa stopi v trajen pokoj.

Mesto vadniškega učitelja je razpisano na mariborskem moškem učiteljskem s početkom 2. sem. 1909/10. Prosilci, ki so usposobljeni za 3. skupino mešč. šol, naj vložijo prošnje do 8. decembra 1909 na štajerski dež. šol. svet.

Nemška šola v Rogaški Slatini bo razširjena v štirirazrednico. Deželni šolski svet je že storil primirene sklepe.

Dr. Ivan Omulec. V Ormožu je v starosti 62 let umrl velezaslužni rodoljub, odvetnik dr. Ivan Omulec. Bil je prijatelj šole in učitelstva. Lahka mu zemljica!

Iz slovanskih pokrajin.

Slovenska Sokolska Zveza je zborovala 7. t. m. v Ljubljani. L. 1904. smo imeli 14 slovanskih sokolskih društev s 1933 člani, danes pa že imamo 65 društev s 14 odseki ter 6500 člani, med katerimi je 1692 telovadcev, 179 vaditeljev, 605 trgovskega naraščaja, 1293 šolskega naraščaja, 821 telovadk z ženskimi naraščajem, [več vadniških pomočnikov in pripravnikov. To so številke, ki jasno govorijo o lepem napredku sokolstva. Število sokolskih društev pa še vedno narašča, četudi se ruje z vsemi sredstvi proti sokolstvu.

Prestolonaslednikov spomenik v Bosni. V Budofevem dolu v Bosni so pred kratkim odkrili spomenik bivšega prestolonaslednika Rudolfa.

Umrl je, kakor poročajo iz Levova, nenadoma Josip Markov, urednik znanega lista „Haličanin“. Pokojni Markov je bil tudi predsednik društva maloruskih časnikaev.

„Slovenska“ in „Vodnikova“ ulica v Zagrebu. Občinski svet zagrebški je eno ulico imenoval „Slovensko ulico“, eno pa v spomin pesnika Vodnika „Vodnikova ulica“.

Kolo Polskie v ruski visoki zbornici. Poljaki člani ruske visoke zbornice so ustanovili svoje posebno „Kolo Polskie“, ki mu je predsednik grof Olizar, vodja pa Korwin-Nilewski.

Raznoterosti.

Bos poslanec. V finlanskem dež. zboru sedi poslanec Pikkole. Mož hodi bos v zbornico. Ko je prišel prvič, so mu rekli: Vi, črevlje ste pozabili doma. — O ne, se je odrezal, jih ne nosim nikoli. — Ko je prišlo to v časnike, so mu pošiljali črevlje in nogavice od vseh vetrov. Vse to je lepo spravil in prodal — v zbornico hodi pa še vedno bos.

Vstajenje mesta San Francisco. To mesto je praznovalo 140letnico svojega obstoja, obenem pa tudi obnovitev mesta, ki je bilo l. 1906. po potresu popolnoma razdejano. Obnovitev mesta je stala nad 1000 milijonov kron.

Najdragocenejša zbirka znamk. Angleški trgovec Peckitt je kupil od dedičev Averyja zbirko znamk za 600.000 K. Avery je nabiral znamke vse svoje življenje, nabral je skoraj 100.000 znamk.

Listnica uredništva.

Zaradi pomanjkanja prostora smo več spisov odložili. Pride vse na vrsto. — Tri šole porabimo šimprej!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 3682. Kranjsko. 175 1—1

Na štirirazredni dekliški ljudski šoli v Ribnici se razpisuje v stalno nameščenje službo nadučiteljice s postavnimi prejemki in z užikom prostega stanovanja in pa novo sistemizirano četrto učno mesto s postavnimi prejemki.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tuaradno predložijo do 17. decembra t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevju, dne 13. novembra 1909.

Zagrebska tovarna, tvrdke Henrik Francka sinov, v vsakem oziru novodobno urejena, izdeluje svoje proizvode izključno le iz najboljših sirovin.

V Vaš prid bode, bodete li pri nakupovanju dajali prednost temu izvrstnemu proizvodu pravemu : Franckovem; kavnem pridatku z mlinčkom, iz zagrebske tovarne.

al. Zaga V, Y 1162, 5:9 I. V.

St. 1093. Štajersko. 174 1—1

Na enorazredni ljudski šoli pri Sv. Roku se bode stalno namestila služba učitelja in šolskega voditelja z dohodki po II. krajnem razredu in s prostim stanovanjem.

Prosilci za to mesto, ki morajo biti usposobljeni za pouk v obeh deželnih jezikih in za veronauk, naj vložijo svoje prošnje, z izpričevalom usposobljenosti in zrelostnega izpita ter z domovnico opremljene, predpisanim potom pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Roku, pošta Rogatec, do 12. decembra 1909.

Okrajni šolski svet v Rogatcu, dne 9. novembra 1909.

„SLAVIJA“ vzajemno zavarovalna banka v PRAGI

zavaruje v življenjskih oddelkih: na slučaj doživlja in smrti, doto otrokom, dohodke in pokojnine, ter dovoljuje uradnikom, častnikom, profesorjem, učiteljem in vpokojencem posojila proti prenotaciji na službini, pokojnini, ženitveni kavciji itd., in v požarnem oddelku: proti škodam po požaru.

Zavarovani kapital	K 1053.737.339-88
Zavarovalnine	8.090.621-62
Izplačane škode in kapitali leta 1905	4.361.283-89
Rezervne in poroštvne zaloge	41.335.041-01
Pokojninski zalogi (uradniška in zastopniška)	2.188.391-24
Premoženje, naloženo v vrednostnih papirjih, posestvih, posojilih na posestva	34.087.781-48
Izplačana dividenda členom življen. oddelkov l. 1905	206.296-40
V vsem pa doslej	1.606.893-21
V letu 1905 se je premoženje pomnožilo za	3.004.509-80
V 37 letih dobi svojega obstanka izplačala je banka „Slavija“ svojim členom odd. I—V. za škode in nagrade	97.814.430-97

Vsa pojasnila daje 14 26—23

**General. zastop banke „Slavije“
v Ljubljani,
Gospoke ulice št. 12.**

V najtrem založništvu je izšla:

VOJVODINA KRANJSKA

Izdava A za šole:

17 zemljepisnih nariskov v barvotisku z besedilom in dodanim pojasnilom zemljepisnih znamenj.

Sestavit in narisal

FRAN MAROLT,

učitelj v Ljubljani.

Visoki deželni svet kranjski je z razpisom z dne 25. maja 1907, št. 2463, odobril in pripustil to učilo v uporabo kot razredno na ljudskih in meščanskih šolah s slovenskim učnim jezikom.

Vsi nariski, izvršeni na 18 listih, so risani v merilu 1 : 75.000. — Velikost 87 x 60 cm.

Torej ponazorjujejo po minimalnem načrtu za zemljepisni pouk v ljudskih šolah izbrano učilo v taki velikosti in preglednosti, da ga vsi učenci vsega razreda lahko na daljavo čitajo.

Cena 10 K.

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani.

Cena 1 K.

Izdava B za učence:

17 zemljepisnih nariskov v barvotisku z besedilom.

Sestavit in narisal

FRAN MAROLT,

učitelj v Ljubljani.

Izbor učiva se naslanja doslovno na podrobni učni načrt, ki ga je odobril c. kr. deželni šolski svet z razpisom z dne 27. decembra 1903, št. 2791, in ki velja kot normativ za domoznanski pouk v četrtem šolskem letu 2-, 3-, 4- in večrazrednih ljudskih šol. Z razpisom vis. c. kr. deželnega šolskega sveta kranjskega z dne 28. januarja 1908, št. 468, je to delo odobreno kot učilo na ljudskih in meščanskih šolah.

Otvoritev gostilne.

Podpisani dediči vljudno naznanjamo, da smo otvorili **ново gostilno na „Friškovcu“**

kjer točimo pristna dolenska vina. — Dobe se tudi vedno razna mrzla jedila. — S spoštovanjem

Grajzerjevi dediči.

159 3

Tovarniška znamka.

Prva avstro-ogr. c. in kr. priv. ameriška
tovarna Cottage-Organs in
orgelj-harmonijev. 36
52 43

Najboljše
orgelj-harmonije
obeh sistemov izdeluje
in pošilja najceneje
RUDOLF PAJKR
& Komp.,
Kraljevi gradec št. 133
(Češko).

Zaloga: Dunaj, Praga, Budimpešta.
Harmonije na pendel obeh sistemov in vseh
velikosti, z natančno orgeljsko mensuro za cerkve,
semenišča in kot orglje za vajo.
Pošilja se poštne prosto do zadnje že-
lezniške postaje. Gospodom učiteljem visok
rabat. Delna odplačila od 8 K dalje.
Cenovniki gratis in franko.

Snažno se oblači

vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz
češke tkalnice 111 52-20

Marije Jirsové

učiteljeve soproge

v Novém Hrádku ⁿ/Met.

(dobaviteljica deželne osrednje zveze učiteljskih
društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 metrov dolgih odrezkov
cefrina, kanafasa, flanele, platna, modrotiska
itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta
40 m za 20 K franko, tudi polovico zavoja
za 9, ozir. 10 K. Blago je stalnobarvno in
močne kakovosti.

Naročite in ostanete stalni odjemalci. Vzorci
blaga zastoj in franko.

Krasne diplome

namenjene častnim članom

je natisnila v različnih barvah in jih priporoča ob
priliki takih imenovanj sl. šolskim vodstvom, krajnim
in okrajnim šol. svetom, sl. sokolskim, bralnim, pev-
skim in drugim društvom, sl. občinam in uradom itd.

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

167 8-2

Najbolj varno naložen denar je v slovenski mestni hranilnici Ljubljanski.

Stanje hranilnih vlog:
nad 36 milijonov kron.

Rezervni zaklad:
nad 1 milijon kron.

Za varnost denarja je porok zraven rezervnega zaklada mestna občina Ljubljanska z vsem premoženjem in vso svojo davčno močjo. V to hranilnico vlagajo sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkveni denar.

Mestna hranilnica ljubljanska sprejema hranilne vloge vsak dan od 8.—12. dopoldne, in jih obrestuje po 4 1/4% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu. Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje takoj. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega in ga vlagatelj ne zaračuni.

Denar se lahko pošilja tudi po pošti. Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo.

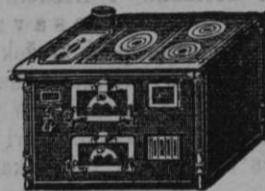
Posoja se na zemljišča po 4 3/4% na leto. Z obrestni obnem plača vsak dolžnik toliko na kapital, da znašajo obresti in to odplačilo skupaj ravno 5% izposojenega kapitala. Na ta način se ves dolg poplača v 62 1/2 leta. Kdor plačuje 6% izposojenega kapitala, poplača dolg že v 33 letih. Dolžnik more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako to hoče. Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Mestna hranilnica ljubljanska izdaja lične domače hranilnike proti vlogi 4 kron, ki se takoj obrestujejo. Priporočamo jih zlasti staršem, da z njimi navajajo otroke k varnosti. — V podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov upeljala je ta slovenska hranilnica tudi kreditno društvo. 151 12-3

Mestna hranilnica ljubljanska je v lastni palači
v Prešernovi, prej Slonovi (Elefantovi) ulici št. 3.

Slamoreznice in reporeznice

dalje sadne mline s kamnitimi valjarji, grozdne
mline z obiralno pripravo, najboljše vinske sti-
skalnice, žganjarske kotle, umetna gnojila,
prenosna ognjišča, peči vsakovrstnih sestavov,
tudi za šolo predpisane, perilne stroje po 24 K
komad, kakor tudi raznovrstno železino priporoča

trgovina z železino 46 12-10
PETER MAJDIČ, CELJE.

Cenike strojev, štedilnikov in peči pošiljam na zahtevo zastoj in franko.

30 24-19

Angleško skladišče oblek

Ljubljana, Glavni trg 5.

Največja zaloga in izbira oblek za gospode
in dečke, športnih oblek, površnikov,
in dežnih plaščev in zimskih sukenj.
Obleke in površniki, kakor tudi damski ko-
stumi se izdelujejo po meri in najnovjšem
kroju.

Na zahtevanje se pošilja na izbiro tudi brez porzela.

V zalogi so vedno najmodernejše damske obleke.

Jako nizke cene. **O. Bernatovič.**

Našim rodbinam priporočamo 38
- Kolinsko cikorijo -

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem
poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učiteljstvu in dru-
gemu občinstvu svojo bogato zalogo
šolskih potrebščin, papirja, zvezkov,
šolskih knjig, pisalnega in risalnega
orodja, umetnih, trgovskih knjig, raz-
glednic itd. 11 26-24

Ozirajte se na tvrdke, ki
objavljajo svoje oglase
v Učiteljskem Tovarišu.

Učiteljska tiskarna pripo- roča sledeče knjige:

Učne načrte za Kranjsko za eno- in	K
dvorazrednice po	—50
od tri- do osemrazrednice po	—60
Načela za obči načrt ponavljalne šole	—25
Cesarska pesem, četverglasna	—14
Brunet, Telovadba, najnovjša izdaja	4—
Adamič, Slava cesarju Francu Jožefu I.	4—
Besedilo k Adamičevi spevoigr	—10
Štupar, O prvinah in spojinah	1-50
Dr. E. Bretl, Kako si ohranimo zdrave	—20
in trdne zobe	—20
Izvršilni predpis k dok. šol. in uč. redu	1-20
Učit. pokojninski zakon za Kranjsko	—20

Mladinski spisi:

A. Rapè: Mladini I.	1—
J. Slapšak: Spisi Mišjakovega Julčka I.	1—
E. Gangl: Zbrani spisi za mladino I.	1—
A. Rapè: Dane	1—

Telefon št. 118.

Poštna hranilnica št. 76.307.

Učiteljska tiskarna

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4 Ljubljana Gradišče št. 4

priporoča sl. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu
uradne tiskovine iz svoje zaloge

Ceniki se pošiljajo zastoj in franko. Tudi vse
tiskovine za županstva ima tiskarna v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko in lito-
grafsko stroko spadajoča dela ter jih iz-
vrši točno, okusno in po solidnih cenah.
Tiskanje muzikalij in časopisov.

Učiteljska tiskarna priporoča
sl. šol. vodstvom in gg. učiteljem
razun vseh najnovjših tiskovin
za ljudske in meščanske šole
posebno:

Razne napise na lepenki. Vse vrste
poštne tiskovine za šolsko uporabo.
Vse uradne in vse knjigovodstvene tisko-
vine za obrtno-nadaljevalne šole, pri-
rejene po strok. učit. g. H. Podkrajšku.
Vse tiskovine za otroške vrtce. Razne
mape za uradne spise, za šol. matico
iz posameznih listov, za zbirko normalij
itd. Spominske liste za dečke in de-
klice, izdane od Slovenske šolske matice.
Podkladke, ovojni papir, pivnik, pi-
semski papir za šolsko uporabo.